

УДК 911.3

О. Г. Топчієв, д. геогр. н., професор**В. В. Яворська**, д. геогр. н., професор**О. І. Ніколаєва**, аспірант

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,

кафедра економічної та соціальної географії і туризму,

вул. Дворянська 2, Одеса-82, 65082

yavorskaya@onu.edu.ua

ГЕОГРАФІЧНІ СКЛАДОВІ ПРЕДМЕТНОЇ ОБЛАСТІ РЕКРЕАЦІЙНО–ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті розглянуті географічні засади рекреаційно–туристичної діяльності. Акцентовано міждисциплінарний характер її предметної області, актуальність розроблення відповідного концептуально – понятійного апарату. Показана роль географічної науки у методологічному та методичному розробленні рекреації і туризму. Рекреаційно–туристичну діяльність проаналізовано як міжгалузевий комплекс. Зазначена роль географічних концепцій у розробленні даного наукового напрямку, зокрема концепції рекреаційно–туристичних ресурсів (дестинацій) та концепції територіальних рекреаційних систем.

Ключові слова: рекреаційна діяльність, туристична діяльність, дестинація, турагенти, туроператори.

ВСТУП

Рекреація та туризм сьогодні є найпотужнішими в секторі світової економіки. Порівняно з іншими галузями господарської діяльності розвиток рекреаційно-туристичної діяльності характеризується високими темпами розвитку. «Революція послуг», що відбулась в останню третину минулого століття, і бурхливий розвиток туризму спричинили підвищену увагу до рекреаційно–туристичної діяльності та її поглиблену теоретико–методологічну розробку. Ситуація ускладнюється міждисциплінарним характером цього наукового напрямку і зростаючою конкуренцією різних наук у його розробленні.

У сфері туризму пов'язані інтереси економіки і культури, краєзнавства і країнознавства, природознавства і історії, етнографії, культури і спорту, міжнародних відносин і зв'язків. Туризм поєднує тенденції глобалізації та етнонаціональної самоідентифікації. Туристична діяльність всебічно пов'язує сфери матеріального виробництва, обміну, обігу, обслуговування, дозвілля і надає рис завершеності господарським комплексам усіх рівнів. Туризм розглядають як одну з пріоритетних галузей економіки і як один з найбільш динамічних видів бізнесу [12,13].

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що різноманітним аспектам рекреаційної та туристичної діяльності з позиції розгляду в суспільній географії

присвячені праці О. О. Бейдика, О. О. Любіцевої, Ю. А. Веденина, І. П. Герасимова, Ф. Д. Заставного, І. В. Зоріна, В. С. Кравцова, Г. І. Михайліченко, І. В. Смаль, Т. Г. Таченко, О. І. Шаблія та ін.

Дослідники знову й знов наголошують унікальність туризму щодо масштабів і темпів його поширення, а також за його міждисциплінарною багатогранністю та предметною складністю. Туризм розглядають, як *соціально-економічний феномен* [2, 8, 9, 12, 13], що у другій половині ХХ ст. породив туристичну революцію, зіставну за цивілізаційними наслідками з революцією індустріальною. І у такому контексті його потрібно розглядати як один з чинників і етапів цивілізаційного поступу людства.

Об'єкт дослідження – рекреаційно-туристична діяльність, предмет роль географії у формуванні предметної області рекреаційно-туристичної діяльності.

Мета даної роботи – обґрунтувати географічні засади рекреаційно-туристичної діяльності, розкрити потужний потенціал суспільної географії у формуванні теорії та методичних засобів дослідження рекреації і туризму.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Матеріалами дослідження слугували літературні джерела. Важливим для досягнення поставленої мети стало застосування логіко-аналітичного, порівняльного та описового методів, що дало змогу висвітлити особливості формування предметної області рекреаційно-туристичної діяльності.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Туристичну діяльність розглядають як *галузь господарства* чи *вид економічної діяльності* [3, 4, 5, 8]. Сучасний туризм має всі необхідні ознаки галузі економіки, серед яких: запити суспільства на туристичне обслуговування; виробництво специфічної продукції – турів, туристичного продукту; наявність виробників туристичних послуг і товарів та їх споживачів – туристів; використання особливих ресурсів – дестинацій (про що далі), технологій та організаційно-економічних форм; масовий розвиток підприємництва; одержання прибутку – ознака економічної діяльності. Цей підхід сповідують всі економічні науки, частково – управлінці. Але переважно більшість дослідників підкреслює дуже обмежений характер визначення туризму як галузі господарства.

Покажемо деякі методологічні колізії такого підходу. Туристичну діяльність представляють як *економічну систему* [3, 4], що здійснює виробництво та обмін туристичними послугами і товарами. Сукупність підприємств і організацій сфери послуг і сфери матеріального виробництва, що забезпечують виробництво та розподіл туристичних продуктів і товарів, освоєння та експлуатацію туристичних ресурсів, формування інфраструктурної матеріально – технічної бази туризму, називають *туристичною індустрією*. Підкреслимо, у цій системі не позначені туристи: вони обов'язково повинні бути, але поза економічною системою.

У сучасних умовах рекреаційно–туристичну галузь розглядають як *ринок послуг*, на якому туроператори та інші суб'єкти формують рекреаційний продукт і реалізують його споживачам – рекреантам і туристам. За економічними трактовками, подорож – туристичний продукт, що купується туристами, а за ознаками об'єкт – суб'єктних відношень у сфері послуг подорож – це специфічна діяльність самих туристів.

У деяких країнах (Російська Федерація) туризм як вид економічної діяльності одержав офіційне визначення [5]: туристична діяльність – це туроператорська та турагентська діяльність, а також інша діяльність з організації мандрівок. Така дефініція не включає самих туристів і порушує логічний зміст «діяльності», яка обов'язково пов'язує суб'єктів діяльності (туристів) з об'єктами (туристичне середовище – дестинації).

Поширений розгляд рекреаційно–туристичної діяльності як *соціальної системи*, для якої складною методологічною проблемою лишаються суб'єкт – об'єктні відношення. Розгляд туризму як галузі господарства спирається на поняття економічної системи, в якій туристичні підприємства (туроператори) – суб'єкт туристичної діяльності, а туристи, споживачі туристичного продукту – її об'єкт. У той же час представлення рекреаційно–туристичної діяльності як соціальної системи розглядає туристів як суб'єкт системи, а всі інші складові – як її об'єкт. Зауважимо, що за визначенням Всесвітньої туристичної організації (ВТО), суб'єктами туристичної діяльності є туроператори, турагенти, екскурсоводи, а також заклади туристичного обслуговування. І тут парадоксальна ситуація: туристична діяльність без туристів, туризм – без замовників і споживачів туристичних послуг. Зрозуміло, що всі ці розробки і дефініції вже потребують подальших уточнень і нових підходів.

У Державному агентстві України по туризму і курортам розрізняють галузі туристичні та галузі рекреаційні. До складу *туристичних галузей (видів діяльності)* віднесені туристичні агенції та оператори, екскурсійні бюро, об'єкти туристично–екскурсійного показу, об'єкти і заклади організаційно – ділового призначення, колективні засоби розміщення, що охоплюють готелі, хостели, мотелі, кемпінги, туристичні бази і табори, гуртожитки. *Рекреаційні галузі (види діяльності)* представлені колективними засобами відпочинку – будинками і базами відпочинку, пансіонатами, а також колективними засобами оздоровлення та лікування – санаторіями, санаторіями – профілакторіями, пансіонатами з лікуванням, дитячими закладами цілорічної дії, дитячими центрами, оздоровчими закладами короткочасного (1-2 дні) перебування, бальнеологічними лікарнями.

До складу рекреаційно–туристичного господарства віднесені також *супутні галузі*, представлені підприємствами харчування і торгівлі, транспортного та комунального обслуговування, а також відповідні заклади, установи та організації – спеціалізовані навчальні заклади, банківські установи, громадські організації.

Не дивлячись на доволі чіткий і повний перелік об'єктів рекреаційно–туристичної діяльності, на даний час відповідна галузь господарства в Україні ще не сформована. Відсутній єдиний орган управління рекреаційно–туристичною діяльністю, а чинне Державне агентство України з туризму і курортів охоплює лише окремі види такої діяльності і має переважно функції моніторингу та координації. В обласних державних адміністраціях цей напрям представлений окремими відділами та комітетами з дуже обмеженими управлінськими повноваженнями.

Статистична комісія ООН прийняла тимчасову класифікацію видів туристичної діяльності (1993 р.) – «стандартну міжнародну класифікацію видів діяльності у сфері туризму» – СМКДТ (англ. SICTA – Standard International Classification of Tourism Activities). До сфери туристичних послуг віднесені 74 спеціалізованих види (підкласи) економічної діяльності, а також 110 видів, які частково пов'язані з туризмом. Як бачимо, численні види економічної діяльності або безпосередньо включені до складу туристичних послуг, або ж здатні частково здійснювати туристичні функції. Постає проблема визначення меж туризму: де починається і де завершується туристична діяльність?

Туризм охоплює більшість галузей економіки: промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт, зв'язок, торгівлю, громадське харчування, житлово–комунальне господарство, побутові послуги, культуру, мистецтво, спорт, науку, кредитно – фінансове і страхове обслуговування, інформатику. У національній економіці туризм розглядають і як *галузь народного господарства*, і як *міжгалузевий комплекс*, хоча зрозуміло, що ці два підходи протистоять один одному.

Вузловою ланкою у вітчизняній систематиці видів економічної діяльності (КВЕД – 2010) є розділ 79 секції *N* – діяльність туристичних агентів, туристичних операторів, надання інших послуг бронювання, та пов'язана діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування. Їх перелік продовжує розділ 77 – оренда, прокат і лізинг, розділ 81 – обслуговування будинків і територій, розділ 82 – адміністративна та допоміжна офісна діяльність, інші допоміжні комерційні послуги.

Одна з головних цільових настанов рекреації – оздоровлення та лікування, безпосередньо пов'язана з секцією *Q* розділ 86 – охорона здоров'я. Для багатьох видів рекреації базовою слугує секція *R* – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок, зокрема її розділи 90 – діяльність у сфері творчості, мистецтва та розваги, 91 – функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури, 92 – організування азартних ігор, 93 – діяльність у сфері спорту, організування відпочинку та розваг. Стрижневою для рекреаційної діяльності є секція *I* – тимчасове розміщування й організація харчування, у складі якої два розділи: 55 – тимчасове розміщування та 56 – діяльність із забезпечення стравами та напоями.

Як бачимо, новітня класифікація видів економічної діяльності, яка доповнює і частково замінює традиційну галузеву систематику, неспроможна одно-

значно визначити місце рекреації та туризму як виду економічної діяльності. Як і в галузевій класифікації, рекреаційно–туристична діяльність охоплює велику множину класифікаційних одиниць.

Складною методологічною проблемою лишається суб'єкт – об'єктні відношення у рекреаційно–туристичній діяльності в цілому. Розгляд туризму як галузі господарства чи виду економічної діяльності спирається на економічні системи, в яких туристичні підприємства – суб'єкт туристичної діяльності, а туристи, споживачі туристичного продукту – її об'єкт. Представлення туристично–рекреаційної діяльності як соціальної системи розглядає туристів вже не як об'єкт системи, а як її суб'єкт. Системоутворюючі відношення за таким підходом – це «туристичні дії» мандрівників, їхня «туристична активність», їхнє відношення до підсистеми рекреаційно–туристичного господарства, яке вже становить об'єкт системи.

Набувають популярності підходи до визначення туризму як *діяльності і взаємин людей, що подорожують*. На противагу економічним та індустріальним («індустрія туризму») визначенням предмету туризму за даним напрямом саме туристи виступають стрижнем туризмознавства. За такими поглядами, туризм – феномен загальнолюдської культури, засіб самореалізації людини. Головний об'єкт дослідника за таким підходом – «не готелі, а люди». Стрижень туристичної науки – «подорожуюча людина» (*homoviatas*).

Підкреслимо особливу роль населення у рекреаційно–туристичній діяльності: з одного боку, це суб'єкт туризму і рекреації, що формує попит на туристичні послуги й утворює туристичні потоки; з другого – це виробники туристичних послуг і товарів, складові «туристичної індустрії». По відношенню до туристично–рекреаційної діяльності населення виступає як її *своєрідний ресурс*. Рекреаційна і туристична активність населення зумовлена рівним добробуту та якості життя, а також його культурно – освітнім рівнем та менталітетом.

Особливу роль у формуванні предметної області рекреаційно–туристичної діяльності відіграє географічна наука. Генеральний секретар Всесвітньої туристичної організації Ф. Франжіаллі у доповіді на міжнародному форумі АМФОРТ (2000 р) підкреслив, що представники географічної науки найбільш підготовлені до розуміння сутності туризму [5]. У туризмі закладена активна взаємодія суспільства з природою. Відтак, туризм визначають як *форму природно – суспільного буття та життєдіяльності людини, що подорожує*. Туризм характеризують як «просторову (тобто географічну) різнопланову людську діяльність. Один із авторитетних дослідників Н. Лейпер визначає туризм як цілісну систему, що поєднує туристів, туристські об'єкти та туристичну індустрію.

Позиції географів у розробленні предметної області туризму посилює *ресурсна орієнтація туристичної діяльності*. Туризм – ресурсна галузь: споживча вартість туристичного продукту залежить від якості рекреаційних ресурсів.

Введене поняття *ренти рекреаційного ресурсу* (Дж. Крамптон, США) як різниці між доходом від використання наявного ресурсу та мінімальним доходом від такого ж ресурсу, що використовується. Як вже зазначалось, набувають популярності підходи, до визначення туризму як взаємин людей, що подорожують. За таким підходом населення є ресурсним чинником туризму і його туристична активність зумовлена рівнем добробуту та якості життя населення, його менталітетом. А такі характеристики – прерогатива географічних дисциплін зокрема країнознавства, регіональної географії.

Географічна наука зробила вагомий внесок у розроблення категорії *ресурсів рекреаційно-туристичної діяльності*. Поряд з традиційними географічно – кадастровими характеристиками природних умов і природних ресурсів для потреб відпочинку та оздоровлення [1, 6, 14] географи розробили поняття «*туристична дестинація*». Його автор Н. Лейпер (1970–ті роки) визначив дестинацію як транзитний район, куди спрямовуються туристські потоки, і як сукупність об'єктів показу для туристів і екскурсантів. На даний час дестинації розглядають як головну складову туристичних ресурсів і як вузлову ланку туристичного продукту.

Дестинаціями називають території, що привертають туристів і рекреантів разом з рекреаційними природними ресурсами, туристичними об'єктами і маршрутами, що входять до туристичного продукту. У «Туристичних словниках» (2003-2006 рр.) дестинації – це країни, регіони, міста, що привертають туристів, виступають головними осередками локалізації туристичної діяльності, потоків туристів та їх витрат. Це місця максимальної концентрації туристичних пам'яток та засобів туристичної готовності. Т. Ткаченко (2009 р) визначає дестинацію як об'єкт – місто, регіон, район, місцевість, місце, заклад, що має туристично-рекреаційні ресурси – унікальні чи специфічні, притягальні для туристів, доступні завдяки необхідній інфраструктурі (зручності, послуги), доведені до споживача у вигляді сформованого і підготовленого на продаж сучасними засобами маркетингових комунікацій (логотип, торгова марка та ін.) туристичного продукту. Сучасні дослідники розуміють дестинації найбільш географічно й широко за таким складом: 1) туристичні ресурси; 2) туристична інфраструктура; 3) туристичні підприємства і організації; 4) супутні підприємства з обслуговування туристів; 5) соціально – економічне середовище; 6) місцеве населення з його менталітетом.

Ще однією обов'язковою географічною характеристикою рекреаційно-туристичної діяльності є її *територіальна організація*. Географи розробили концепцію територіальної організації населення і господарства. Суспільну географію визначають як науку про територіальну організацію суспільства. Для всіх видів господарської діяльності, у тому числі для рекреації і туризму досліджують їх розміщення та форми територіальної організації. На локальному і регіональному рівнях вже розроблена концепція територіальних рекреаційних систем [2, 7, 11]. Набирає поширення концепція дестинацій, що об'єднує ту-

ристичні об'єкти і регіони. На глобальному рівні досліджуються особливості міжнародного туризму, формування центрів і регіонів міжнародного туризму та формування міжнародних туристичних потоків.

В географії та регіональній економіці рекреаційно–туристичну діяльність розглядають як *міжгалузевий комплекс* [2, 11]. З одного боку, рекреація і туризм зачіпають практично всі сектори і галузі господарства: промисловість, сільське господарство, транспорт та інфраструктурні галузі, соціальну сферу в цілому, сферу обслуговування, соціальну інфраструктуру, культуру, освіту, науку, управління. З другого – у складі господарського комплексу формуються напрямки економічної діяльності і галузі, безпосередньо пов'язані з рекреацією та туризмом, такі як масовий відпочинок населення – неорганізований і організований, і туризм. Існує також і потужна сфера побутової рекреації населення, яка на даний час ще не позначена як складова господарського комплексу і яка, тим не менш, потребує і дослідження, і планування, і управління. Географи традиційно називають рекреаційно–туристичне господарство країни чи регіону *рекреаційним (рекреаційно–туристичним) комплексом*, підкреслюючи його міжгалузевий склад і характер.

Розглянемо рекреаційно–туристичний комплекс за напрямками і видами господарської діяльності – економічної та позаекономічної (рис. 1).

Рекреаційно–туристична діяльність обслуговує потреби і запити населення у відпочинку, оздоровленні та туризму. Слід пам'ятати, що обслуговуватись можуть і запити населення інших регіонів і країн (в'їзний туризм). Рекреаційна діяльність поділяється на короткочасну (побутову) і тривалу, яка може бути неорганізованою (самодіяльною) – індивідуальною, сімейною, масовою, чи організованою (на комерційних засадах). Складовою рекреації виступає й екскурсійна діяльність, яка може перекриватись із туризмом (багатоденні екскурсії). Туристичну діяльність поділяють на виїзний і в'їзний (іноземні туристи), а також на внутрішній (в межах своєї країни) та зовнішній (виїзний).

ВИСНОВКИ

Наведена структура рекреаційного господарства (рис. 1) дає змогу розглядати туризм як галузь економіки за характеристиками його складових – інфраструктури, обслуговування, виробництва туристичних товарів і управління туризмом. У такому складі його називають також «туристичною індустрією», яка на схемі виділена пунктиром. Так само є можливість вивчати рекреаційно–туристичний сектор як вид економічної діяльності. Для цього до наведеного напрямку складових туристичної галузі слід додати масовий організований відпочинок населення. З'являється можливість розглядати туристичну діяльність у сучасному форматі, з оцінкою туристичних ресурсів (дестинацій). Схема представляє ще не освоєні щодо економічних взаємин та управління складові рекреації – масового побутового відпочинку й оздоровлення та побутової релаксації і дозвілля. Представлена структура рекреаційно–туристичного

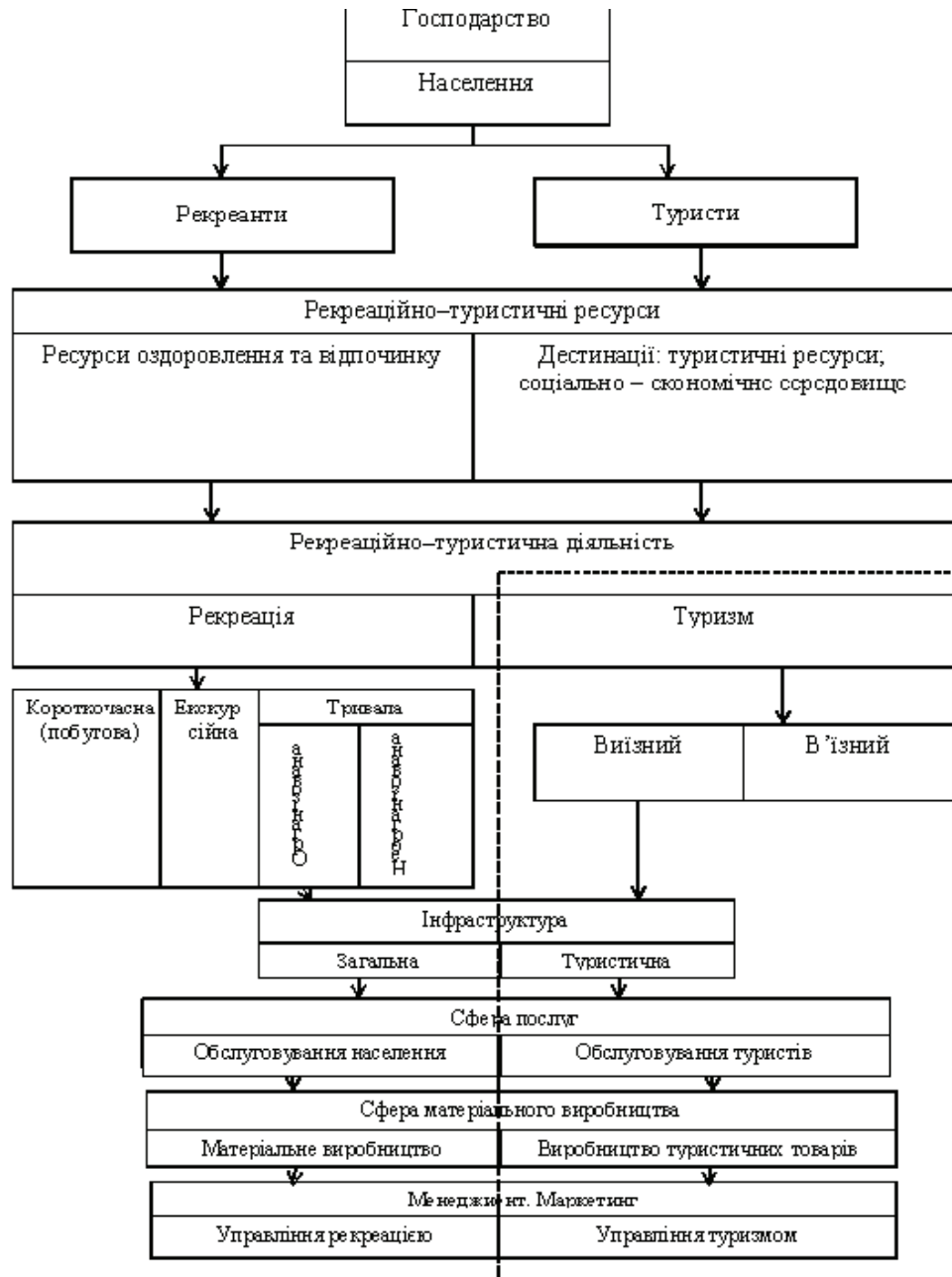

Рис.1. Структурування рекреаційно – туристичного комплексу за видами діяльності

комплексу робить можливим її різноманітні системні об'єкт – суб'єктні формалізації, за якими рекреантів та туристів розглядають як суб'єкти соціальних взаємин і систем, а всі інші складові господарства чи самої туристичної індустрії як її об'єкт.

На наше переконання, представлення рекреаційно–туристичної діяльності як міжгалузевого комплексу дає нові можливості щодо прогнозування його розвитку і формування нових напрямків використання рекреаційно–туристичних ресурсів (дестинацій). Розгляд рекреаційно–туристичної діяльності країни чи регіону як міжгалузевого комплексу дає можливість найбільш повного й докладного аналізу, оскільки у ньому задіяні всі складові рекреації та туризму – і такі, що вже мають певний організаційно – економічний статус і позначені як галузь чи вид діяльності з відповідними підприємствами та закладами, і такі, що існують як дії населення без офіційного визначення.

На особливу увагу заслуговує відносно нове поняття «дестинації», що являють собою узагальнену характеристику туристичних ресурсів, включаючи туристичні регіони, їхні природно – географічні особливості, об'єкти показу, туристичні маршрути, туристичну інфраструктуру та туристичну індустрію в цілому. На схемі (рис.1) виділені (пунктиром) всі складові туристичної діяльності, які називаємо «туристичною індустрією».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бейдик О. О. Рекреаційно – туристичні ресурси України: методологія та методика аналізу. Термінологія, районування [Текст] / О. О. Бейдик. – К.: ВЦ. Київський університет, 2001. – 398 с.
2. Ван Циншен. Основы территориальной организации рекреационной географии [Текст] / Ван Циншен. – Одесса: Астропринт, 2003. – 124 с.
3. Величко В. В. Організація рекреаційних послуг [Текст] / В. В. Величко. – Харків: ХНУМГ, 2013. – 202 с.
4. Дяченко Л. П. Економіка туристичного бізнесу [Текст] / Л. П. Дяченко. –К.: Центр. учб. літ, 2007. – 224 с.
5. Зорин И. В. Энциклопедия туризма: справочник [Текст] / И. В. Зорин., В. А. Квартальнов. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 368 с.
6. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України [Текст] / О. О. Любіцева, С. В. Панкова, В. І. Стафійчук. – К.: Альтерпрес, 2007. – 372 с.
7. Масляк П. О. Рекреаційна географія [Текст] / П. О. Масляк. –К: Знання, 2008. – 343с.
8. Олійник Я. Б. Теоретичні основи туризмології [Текст] / Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К.: Ніка – Центр, 2005. – 316 с.
9. Пазенок В. С. Філософія туризму [Текст] / В. С. Пазенок, В. К. Федорченко. –К.: Кондор, 2004. – 268 с.
10. Ткаченко Т. Г. Сталій розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу / Т. Г. Ткаченко. – К.: Нац. торг. екон. центр, 2009. – 463 с.
11. Топчієв О. Г. Суспільно – географічні дослідження: методологія, методи, методики (розділ XIV. Рекреаційно – географічні дослідження). [Текст] / О. Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
12. Федорченко В.К. Туризмологія (теорія туризму) [Текст] / В.К Федорченко. – К: КУТЕП, 2010. –70 с.
13. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія [Текст] / Н. В Фоменко. – К.: Центр навч. літератури, 2007. – 312 с.

REFERENCES

1. Beydyk, O. O. (2001), *Rekreatsiyno – turystychni resursy Ukrainy: metodolohiya ta metodyka analizu. Terminolohiya, rayonuvannya* [Recreation – tourist resources of Ukraine: methodology and methods of analysis. Terminology zoning], K.: VTs. Kyivivs'kyu universytet, 398p.

2. Van Tsynshen, (2003), *Osnovy territorial'noj organizacii rekreacionnoj geografii* [Fundamentals of the territorial organization of recreational geography], Odessa: Astroprint, 124p.
3. Velychko, V. V. (2013), *Orhanizatsiya rekreatsinykh posluh*. [Organisation recreational services], Kharkiv: KhNUMH, 202 p.
4. Dyachenko, L. P. (2007), *Ekonomika turystychnoho biznesu* [Economics of tourism business], K.: Tsent. uchb. lit, 224 p.
5. Zoryn, Y. V., Kvartal'nov, V. A. (2000) *Encyklopediya turizma: spravochnik* [Tourism Encyclopedia: Directory], M.: Fynansy y statystyka, 368 p.
6. Lyubitseva, O. O., Pankova, Ye. V., Stafyichuk, V. I. (2007), *Turystychni resursy Ukrainy*. [Tourist Resources of Ukraine], K.: Al'terpres, 372 p.
7. Maslyak, P. O. (2008), *Rekreatsivna heohrafiya* [Recreational geography], K.: Znannya, 343 p.
8. Oliynyk, Ya. B., Stepanenko, A. V. (2005), *Teoretychni osnovy turyzmolohiyi*. [Theoretical Foundations tourismology], K.: Nika – Tsent, 316 p.
9. Pazenok, V. S., Fedorchenko, V. K. (2004), *Filosofiya turyzmu* [Travel Philosophy], K.: Kondor, 268 p.
10. Tkachenko, T. H. (2009), *Stalyy rozvytok turyzmu: teoriya, metodolohiya, realiyi biznesu* [Sustainable tourism development: theory, methodology, business realities], K.: Nats.torh.ekon.tse-t, 463 p.
11. Topchiyev, O. H. (2005), *Rekreatsivno – heohrafichni doslidzhenny XIV rozdil*. [Recreation – geographical research (chapter XIV)], *Suspil'no – heohrafichni doslidzhennya: metodolohiya, metody, metodyky* [Socio – geographic research, methodology, methods, techniques], Odesa: Astroprint, 632 p.
12. Fedorchenko, V. K. (2010), *Turyzmolohiya (teoriya turyzmu)* [Tourismology (tourism theory)], K.: KUTEP, 70 p.
13. Fomenko, N. V. (2007), *Rekreatsivni resursy ta kurortolohiya*. [Recreational resources and balneology], K.: Tsentr navch. literatury, 312 p.

Надійшла 15.12. 2016

А. Г. Топчиев, д. геогр. н., профессор

В. В. Яворская, д. геогр. н., профессор

А. И. Николаева, аспирант

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,

кафедра экономической и социальной географии и туризма,

ул. Дворянская 2, Одесса-82, 65082

yavorskaya@onu.edu.ua

ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ СОСТАВЛЯЮЩИЕ ПРЕДМЕТНОЙ ОБЛАСТИ РЕКРЕАЦИОННО-ТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Резюме

В статье рассматриваются географические основы рекреационно-туристической деятельности. Акцентирован междисциплинарный характер ее предметной области, актуальность разработки соответствующего концептуально – понятийного аппарата. Показана роль географической науки в методологической и методической разработке рекреации и туризма. Рекреационно-туристическая деятельность проанализирована как межотраслевой комплекс. Указана роль географических концепций в разработке данного научного направления, в частности концепции рекреационно-туристических ресурсов (дестинаций) и концепции территориальных рекреационных систем.

Ключевые слова: рекреационная деятельность, туристическая деятельность, дестинации, тур агенты, туроператоры.

A. Topchiev
V. Yavorska
H. Nikolaeva

Odessa I. I. Mechnikov National University,
Department of Economic and Social Geography and Tourism,
Dvorianskaya St., 2, Odessa-82, 65082, Ukraine
yavorskaya@onu.edu.ua

GEOGRAPHICAL COMPONENTS SUBJECT DOMAIN RECREATIONAL AND TOURIST ACTIVITIES

Abstract

Purpose. The purpose of this work – to substantiate the geographical bases of recreation and tourism activities, to unlock the potential of social geography in shaping the theory and teaching methods of the study of recreation and tourism.

Data&Methods. Materials research served as literary sources, as well as individual achievements of modern domestic and foreign scholars on the study of recreational and tourism activities. Important to achieve this goal was the use of logical and analytical, comparative and descriptive methods, allowing to highlight features of formation of the domain of recreation and tourism activities.

Results. The article deals with the geographical framework for recreational and tourist activities. Emphasis is the interdisciplinary nature of its subject area, develop an appropriate conceptual relevance – conceptual apparatus. The role of geography in the methodological and methodical development of recreation and tourism. Recreation and tourism activities is analyzed as a complex interdisciplinary. The specified role of geographical concepts in the development of this scientific field, in particular the concept of recreation and tourism resources (destinations) and the concept of territorial recreation systems.

Keywords: recreational activities, tourism activities, destinations, travel agents, tour operators.